

וישלח (תש"י)

פרק ל"ד

עיינן לפרקנו זה גם גליונות וישלח הש"ח-הש"ט.

א. שאלות כלליות:

1. רבים מן המפרטים מעירים לדבריהם של חמור ושכם האב והבן (פסוקים ח' - י"ב), שאין בהצעותיהם ליעקב ובניו - עם כל הנמוסיות שבהם - כל אמת וכל ממש ואין בהם כל רצון כן לחקן את אשר עותו. הבא הוכחה לדעתם זו מפרטי פרקנו!
2. השוה את הצעת חמור (ח' - י') להצעת שכם בנו (י"א-י"ב), מה ההבדל בין דבריהם בחכך ובסגנון הדברים.
3. בהערכת מעשה שמעון ולוי נאמרו דעות טובות והרי לפניך שתיים:

רמב"ם הלכות מלכים ט' הלכה א':
 על ששה דברים נצטוה אדם הראשון: על ע"ז ועל ברכת השם ועל שפיכות דמים ועל גלוי עריות ועל הגזל ועל הדינים אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממש רבנו והדעת נוטה להן, מכלל דברי חררה יראו שעל אלו נצטוה. הוסיף לנש אבר מן החי, שנאמר (פרק ט) "אך בשר בנפשו דמו לא חאכלו" נמצאו שבע מצוות... הלכה י"ד: וכיצד מצווים הם על הדינים? חייבים להושיב דינים וטופסים בכל פלך ופלך לדון בשש מצוות אלו ולהזהיר את העם. ובן נח שעבר על אחת משש מצוות אלה, יהרג בסיף, ומפני זה נחתיבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו...
 רמב"ן י"ג ד"ה ויענו בני יעקב עד "אלא המניעה בלאו". והלאה מן "ומה יבקש בהן הרב חיוב" עד "כי לא הרעו להם כלל.

רמב"ן מ"ט ה' ד"ה שמעון ולוי החל מן "והנכון בעיני עד "וכן חרגם אונקלוס".

- (א) חלק את דברי הרמב"ן לפ' י"ג לשתי פסקאות, והסבר את שתי הקושיות (אחת על יעקב ואחת על בניו) שבהן עוסק הרמב"ן?
 (ב) מהי חשבתו לכל אחת מן הקושיות הנ"ל?
 (ג) מה ההבדל העקרוני בין הרמב"ם ובין הרמב"ן בהערכת מעשה שמעון ולוי?
 (ד) כיצד סוחר הרמב"ן את דברי הרמב"ם?
 (ה) הסבר את דברי הרמב"ן האלו:
 a. "שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיחתם".
 b. "ולא תקרא אזהרה אלא המניעה בלבד".
 c. "ומה יבקש בהן הרב חיוב".
 d. "אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהם הדין.
 (ו) מה מוסיף הרמב"ן בפרושו לויחי על פרושו במקומנו?

ב. שבו וסחרוה

ה"א, חרגום יונתן.
 אברבנאל: אם חרצו להיות מטובי העיר ומנהיגיה - "אתנו חשבו", במושג העיר.
 ואם לעשות סחורה - "שבו וסחרוה" זאם להיותכם עובדי אדמה ורועי צאן "האחזו בה".

ספורנו ד"ה וסחרוה.
העמק דבר: חסובבו לקנות חבואח הארץ ולמכור לחוץ או להביא מן החוץ ולסבב בארץ למכור ליחידים.

חרגום רמב"ן: ציהעט דארין הערום.
 Buber-Rosenzweig: wohnt, verkehrt u. siedelt darin.

1. מה הן שתי הדעות בפרוש המלה ואיזו נראית בעיניך.
2. השוה את דברי רש"י מ"ג ל"ד ד"ה ואת הארץ מסחרו. מה ראה רש"י לפרש מלה זו שם ולא פרטה במקומנו ולא בפ' כ"א שבפרקנו? והלא מדרכו לפרש מלה קשה עם הופעתה בפעם הראשונה בכתוב?

- ג. כ"א האנטיף האלה שלמים הם אתנו.
 רמב"ן - ספורנו ד"ה שלמים הם אתנו.
 ר"י משה חפץ (מהג"י איטליה במאה ה-16): שלמים הם עמנו ובלעדס לא נהיה אנו והם שלמים, כי אמנם הם סוחרים והארץ רחבת ידים לסחורה ואין אנו בקיאים בה וכאשר נהיה לעם אתו אנחנו והנ נהיה שלמים.
 כמה שונה האחרון משני הראשונים ומה הניעו לפרש כך?

חשובות (וגם שאלות) יש לשלח ל: י"ט ליריביץ ירושלים, קריה משה אל חשכחו להשאיר מקום חלק בצד השובותיכם להערונו ותקובים.